

Polarflokk

Polemonium boreale

Rødlistet art

faktaark

Polarflokk er kjent fra én lokalitet på Bugøynes i Øst-Finnmark, der den i dag er begrenset hovedsakelig til plenene på kirkegården. Den har neppe hatt noen større utbredelse, men er trolig gått tilbake i Bugøynes-området som følge av beiting.

Status

Kategori sterkt truet (CR) i Norsk rødliste for arter 2010.

Utbredelse av polarflokk.

Kjennetegn

Polarflokk hører til flokkslekta i fjellflokkfamilien. Det finnes tre flokkarter i Norge: fjellflokk, lappflokk og polarflokk. Fjellflokk og lappflokk er nært beslektet mens polarflokk hører til en noe annen gruppe i slekta. Polarflokk er en flerårig urt med krypende jordstengel, oppstigende stengler opp til 20-30 cm, mangefinnete blad, særlig samlet ved grunnen av stenglene, og en kvastformet, nokså tett blomsterstand med flere store, blå, 5-tallige blomster med gul sentralflekk.

Utbredelse

Polarflokk har i dag i bare én forekomst på fastlandet i Norge, på Bugøynes i Finnmark. Det er lite trolig at arten noen gang har hatt noen større utbredelse i fastlands-Norge. Arten har en stor, arktisk sirkumpolar utbredelse i Nord-Kanada, Alaska og Nord-Russland med Sibir. Polarflokk er sjelden på Grønland og med nokså spredte forekomster på Svalbard. Forekomsten i Finnmark knytter seg til noen få forekomster nord på Kolahalvøya, og disse er en del av sørgrensa for arten.

Biologi

Polarflokk var opprinnelig knyttet til stabile sanddyner og sandbanker i Finnmark, men vokser i dag hovedsakelig på en kirkegård som er etablert på gammel sanddyne (plen). Arten er trolig noe basekrevende, og i Arktis er den også nitrogenelskende og finnes ofte i tilknytning til fugleberg. Arten er i hovedsak utkryssende og produserer ganske store frø uten spesielle spredningstilpasninger. Polarflokk er en hardfør arktisk plante, men ikke konkurransesterk i høgvekst vegetasjon.

Bestandsstatus

Polarflokk vurderes som kritisk truet (CR) i fastlands-Norge på grunn av meget liten forekomst, sårbart voksested, og antatt genetisk forurensning. Polarflokk ble først funnet på Bugøynes av J. M. Norman på 1860-tallet og ble da angitt "i største mengde". Arten må ha gått sterkt tilbake i perioden etter Normans oppdagelse, trolig som følge av beiting. Nå er arten begrenset til kirkegården, men i 1968 ble det påvist to små bestander også utafor kirkegården. På kirkegården er det innplantet fjellflokk (*P. caeruleum*). Hybridisering mellom polarflokk og fjellflokk er trolig en trussel, men dokumentasjon for reell introgresjon mangler. Populasjonen av polarflokk er liten og sterkt utsatt, til tross for at lokalbefolkningen er oppmerksom på den og beskytter den. Tidligere har den også vært utsatt for innsamling til herbarier. Det er over 60 innsamlinger fra den vesle forekomsten i norske offentlige herbarier, og sikkert like mange i utenlandske. Geografisk er Bugøynes-forekomsten en naturlig forlengelse vestover fra utbredelsen i Nord-Russland.

Referanser

Alm, T., Alsos, I. G., Bråthen, K. A. & Often, A. 1995. Ta vare på Polarflokken! Polarflokken 19: 177-180.

Arnesen, G., Westergaard, K. B. & Aalerud, C. Handlingsplan for trua karplanter i Finnmark. Hengegras (CR), altaihaukeskjegg (RE), russearve (CR), polarflokk (CR), kvitsjøsalturt (EN), tatarsmelle (CR), finnstjerneblomst (CR), pomorstjerneblomst (CR), kolastjerneblomst (CR) og finnmarkssvineblomst (CR) Fylkesmannen i Finnmark. Utarbeidet, ikke vedtatt.

Elven, R., Fremstad, E. & Pedersen, O. (red.) Under forberedelse. Maps of distribution of Norwegian vascular plants. IV. Eastern and northeastern plants.

Kålås, J. A., Viken, Å., Henriksen, S. & Skjelseth, S. (red.) 2010. Norsk Rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.

Lid, J. & Lid, D. T. 2005. Norsk flora, 7. utgåve ved Reidar Elven. Det norske samlaget, Oslo. 1230 s.

Norman, J. M. 1868. *Polemonium pulchellum* Bunge, nova Floræ Scandinavicæ cives. Botaniske Notiser 1868: 124-125.

Norman, J. M. 1900. Norges arktiske flora. I. Speciel plantetopografi. Andre del. Kristiania.

Often, A. & Alm, T. 1995. A rare case of arctic gene pollution - hybridization at Bugøynes churchyard, Finnmark, between *Polemonium boreale* and the ornamental *P. caeruleum*. VI Int. IOPB Tromsø, Norway, Programme and Abstract 53.